

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 5 maj 1931 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank, dels ock fullmäktiges i riksbanken framställningar om ändrad lydelse av 15 och 20 §§ samma lag.

I en till riksdagen avlåten, den 6 februari 1931 dagtecknad proposition nr 68, *Ändringar i 13 §.* som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank.

Detta lagförslag är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 13 § lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank.

Härigenom förordnas, att 13 § lagen den 12 maj 1897 för Sveriges riksbank, vilket lagrum senast ändrats genom lag den 28 februari 1930 (nr 35), skall i nedan intagna del hava följande ändrade lydelse:

13 §.

Riksbanken äger att driva utlåningsrörelse medelst:

- a) diskontering — — — — — växlar;
- b) utlåning — — — — — förbindelse;
- c) utlåning mot förbindelse till återbetalning å bestämd tid av högst sex månader i förening med panträtt, som stiftats genom överlåtelse av upplagspantbevis eller upplagsbevis, varom stadgas i lagen om upplagshus och upplagsbevis, eller upplåtits i varor liggande å allmän våg eller satta i förvar hos tredje man, vilken förbundet sig att hålla dem eller deras värde riksbanken till-

handa, för så vitt den, som utfärdat beviset eller åtagit sig förbindelsen, provas därför vederhäftig;

d) beviljande — — — — kassakreditiv.

Från — — — — sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1932.

Lagförslaget har av *föredragande departementschefen* motiverats på följande sätt:

»Genom proposition denna dag har Kungl. Maj:t efter hemställan av chefen för justitiedepartementet beslutat förelägga riksdagen förslag till lag om upplagshus och upplagsbevis. Förslaget innebär, bland annat, att panträtt i upplagd vara, varå utfärdats upplagsbevis med eller utan upplagspantbevis, stiftas genom överlämnande av vederbörligen indosserat upplagspantbevis eller upplagsbevis.

Enligt nuvarande lydelse av 13 § riksbankslagen gäller, att riksbanken äger driva utlåningsrörelse medelst utlåning mot förbindelse till återbetalning å bestämd tid samt mot pant av varor, liggande å allmän våg eller satta i förvar hos tredje man, som förbundit sig att hålla dem eller deras värde riksbanken tillhanda och provas för en sådan förbindelse vederhäftig. Med anledning av det nya medel för pantsättning, som skapas genom införande av upplagsbevisinstitutet, hava de sakkunniga, som utarbetat förslaget till lag om upplagshus och upplagsbevis, ansett, att med pant av nyssnämnda art borde i riksbankslagen likställas panträtt, stiftad enligt reglerna i nämnda förslag. I enlighet härmed hava de sakkunniga avlämnat jämväl förslag till lag angående ändrad lydelse av nämnda paragraf i riksbankslagen.

Fullmäktige i riksbanken, vilka beretts tillfälle att yttra sig beträffande denna lagändring, hava förklarat, att de, under förutsättning att statsmakterna beslöte genomförande av förslaget till lag om upplagshus och upplagsbevis, icke hade något att erinra mot den föreslagna ändringen i riksbankslagen.

Även jag anser riksbankslagen böra ändras i den riktning de sakkunniga föreslagit.»

Ändringar i 15 §. I en till bankoutskottet avlåten, den 10 april 1931 dagtecknad skrivelse hava fullmäktige i riksbanken hemställt, att 15 § lagen för Sveriges riksbank måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»15 §.

Ät fullmäktig i riksbanken eller ledamot av styrelse vid avdelningskontor må lån och kassakreditiv beviljas endast mot säkerhet av statens, allmänna hypoteksbankens eller konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer.

Lån — — — — diskonteras.

Vad i denna paragraf stadgas om fullmäktig eller styrelseledamot gäller ock suppleant för fullmäktig eller styrelseledamot.»

Till stöd för sin framställning hava fullmäktige anfört följande:

»I proposition nr 68 till riksdagen innevarande år har Kungl. Maj:t föreslagit viss ändring av 13 § c) i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897,

avseende bestämmelserna angående riksbankens utlåning mot panträtt i varor. Förslaget är föranlett av den lag om upplagshus och upplagsbevis, varom Kungl. Maj:t i proposition nr 67 till årets riksdag framlagt förslag, som numera i huvudsak godkänts av riksdagen. Om förstnämnda förslag vinner riksdagens bifall, synes ändring böra ske även av 15 § riksbankslagen, som innehåller bestämmelser, bland annat, rörande utlåning mot pant av varor till fullmäktige i riksbanken och ledamöterna av styrelserna vid bankens avdelningskontor.

Enligt första stycket av sistnämnda paragraf gäller för närvarande, att åt fullmäktige i riksbanken eller ledamot av styrelse vid avdelningskontor lån må utlämnas endast mot pant av varor, liggande å allmän våg, eller av statens, allmänna hypoteksbankens eller hypoteksföreningars obligationer samt kassakreditiv beviljas endast mot säkerhet av nämnda obligationer.

Med anledning av den föreslagna lagstiftningen angående upplagshus och upplagsbevis har i fråga om 15 § riksbankslagen tagits under övervägande, huruvida fullmäktiges och styrelseledamöters rätt till varubelåning borde utvidgas i överensstämmelse med den föreslagna lydelsen av 13 § c) samma lag. Fullmäktige hava emellertid kommit till det resultat, att rätten till varubelåning för fullmäktige och styrelseledamöter synes kunna utan olägenhet helt upphävas. Belåning av varor i riksbanken torde numera ej få anses vara av större betydelse. Principiellt sett torde det för övrigt anses lämpligt, att möjligheten att erhålla kredit i riksbanken för de personer, vilka hava att träffa avgöranden i fråga om låneansökningar, begränsas till sådana fall, där säkerheten utgöres av första klass obligationer, för vilka börsnoteringen erbjuder en fullt objektiv värdemätare. Utlåning till ifrågavarande personer skulle således äga rum endast mot statens, allmänna hypoteksbankens och konungariket Sveriges stads- hypotekskassas obligationer. De av hypoteksföreningar utgivna obligationerna äro numera inlösta.

Med fullmäktig eller styrelseledamot torde i denna paragraf böra likställas suppleant för fullmäktig eller styrelseledamot. Ordet 'fullmäktige' i första stycket synes böra utbytas mot 'fullmäktig'.»

Vidare hava fullmäktige i riksbanken i en till bankoutskottet avlåten, lika- *Ändringar i*
ledes den 10 april 1931 dagtecknad skrivelse — i samband med att fullmäktige *20 §.*
framlagt förslag till sådan ändring av § 10 i bankoreglementet, att den däri stadgade begränsningen av beloppet för riksbankens utländska kredit skulle borttagas (jfr. utlåtande nr 40) — gjort framställning i syfte att 20 § lagen för Sveriges riksbank måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»20 §.

Riksbanken må, när sådant av fullmäktige prövas erforderligt, begagna utländsk kredit.

Därjämte — — — — — räntegottgörelse.»

Fullmäktige hava motiverat sitt förslag om upphävandet av den nu i § 10 bankoreglementet stadgade begränsningen av riksbankens utländska kredit till högst 20 miljoner kronor på följande sätt:

»Enligt 20 § första stycket lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 må riksbanken, när sådant av fullmäktige prövas erforderligt, begagna utländsk kredit i form av lån eller kreditiv inom belopp, som bestämmes i reglementet för riksbanken. Beloppet av denna kredit må jämlikt § 10 i reglementet ej överstiga tjugu miljoner kronor.

I 1835 års bankoreglemente infördes en bestämmelse av innehåll, att till förstärkande av den metalliska kassan fullmäktige vore bemyndigade att å utrikes ort upptaga 'kredit eller kreditiv till ett belopp, motsvarande högst två miljoner riksdaler silver'. Detta belopp höjdes år 1845 till tre miljoner riksdaler silver och år 1879 till sjuttion miljoner kronor.

Då år 1897 nu gällande riksbankslag antogs, enligt vilken riksbanken icke skulle äga att driva annan rörelse än den, som vore i lagen uttryckligen medgiven, ansågs det erforderligt att i lagen införa stadgande om rätt för riksbanken att begagna utländsk kredit. De av 1897 års lag föranledda ändringarna i reglementet fastställdes på förslag av fullmäktige av 1898 års riksdag, och höjdes i samband därmed gränsen för ifrågavarande kredit till sitt nuvarande belopp, tjugu miljoner kronor.

Till utjämning av fluktuationer i fråga om tillgången av utländska betalningsmedel är det givetvis ändamålsenligt, att riksbanken äger rätt att begagna sig av tillfällig utländsk kredit. Men det torde vara tydligt, att det i reglementet fastställda maximibeloppet för dylik kredit ej är anpassat efter den utländska betalningsrörelsens nuvarande omfattning. Till belysande härav må erinras, att omsättningen å riksbankens utländska rörelsegrenar år 1898 i runt tal uppgick till 353 miljoner kronor, medan motsvarande belopp år 1930 utgjorde cirka 4.622 miljoner kronor.

Vid utgången av nästlidna mars månad uppgingo riksbankens utländska tillgodohavanden till cirka 302 miljoner kronor. Riksbanken har således för närvarande icke behov av utländsk kredit, men förhållandena i detta avseende kunna, såsom erfarenheten visat, ändras. Den kredit, som banken äger använda, synes ej böra begränsas till så lågt belopp, att därigenom svårigheter kunna uppstå för riksbanken att tillgodose behovet av utländska betalningsmedel. Det är emellertid ej möjligt att på förhand angiva huru stort belopp, som för sådant ändamål må erfordras.

Fullmäktige vilja i detta sammanhang erinra, att jämlikt § 33 i reglementet för riksgäldskontoret, såsom paragrafen lyder enligt beslut av 1930 års riksdag, riksgäldfullmäktige äga att på framställning av fullmäktige i riksbanken ställa till riksbankens föfogande riksgäldskontorets skattkammärväxlar eller skuldförbindelser i annan form intill erforderligt belopp i utländskt mynt med en löptid av högst två år ävensom att genom överenskommelse med fullmäktige i riksbanken träffa erforderliga närmare bestämmelser rörande skuldförbindelsernas form, belopp, löptid, myntslag, inlösen m. m.

Beslutet av 1930 års riksdag innebar, att den förutvarande begränsningen av ifrågavarande skuldförbindelsers belopp till högst 40 miljoner kronor upphävdes.

I memorial nr 59 till nämnda riksdag anförde bankoutskottet beträffande ifrågavarande ändring av riksgäldskontorets reglemente, bland annat, att utskottet under hand inhämtat av undertecknad förste deputerad, att det med hänsyn till den betydligt ökade omfattningen av kapitalrörelserna mellan Sverige och utlandet ur riksbankens synpunkt vore önskvärt, att nämnda begränsning upphävdes. Utskottet förklarade sig dela denna uppfattning och tillstyrkte därför ändringsförslaget. Utskottet förutsatte dock därvid, att det i § 33 riksgäldskontorets reglemente avsedda förfaringssättet för täckande av eventuellt uppkommande behov av utländska valutor liksom dittills komme att tillämpas endast under sådana förhållanden, då detsamma ställde sig fördelaktigare för riksbanken än de övriga utvägar, som i sådant avseende stode riksbanken till buds, och då det icke föranledde olägenhet för riksgäldskontoret.

Såsom bankoutskottet år 1930 framhöll, torde för anskaffande av utländsk kredit riksgäldskontorets medverkan av riksbanken böra påkallas endast i så-

dant fall, då detta tillvägagångssätt ställer sig fördelaktigare för banken än de övriga utvägar, som stå banken till buds. För att bereda riksbanken ökad möjlighet att vid behov på så fördelaktiga villkor som möjligt åstadkomma en reserv av utländska betalningsmedel, vilken banken måhända ej komme att taga i anspråk men som skulle stärka bankens valutapolitiska ställning, synes i överensstämmelse med berörda ändring av riksgäldskontorets reglemente böra upphävas den i riksbankens reglemente införda begränsningen till visst högsta belopp av den utländska kredit, som banken må begagna.

Fullmäktige vilja erinra, att för den händelse utländsk kredit av riksbanken begagnas, skuldbeloppet givetvis kommer att redovisas bland skulderna till utlandet i den översikt över ställningen, som banken för varje månad har att offentliggöra.

Enligt gällande bestämmelser skall den utländska krediten begagnas 'i form av lån eller kreditiv'. En dylik precisering synes emellertid ej vara ändamålsenlig, utan torde fullmäktige i detta avseende böra erhålla möjlighet att använda den för riksbanken vid varje tillfälle lämpligaste upplåningsformen.»

I anslutning till vad sålunda anförts hava fullmäktige föreslagit,

dels att § 10 bankoreglementet måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»Riksbanken äger begagna utländsk kredit enligt vad därom stadgas i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 20 § första stycket»,

dels ock — under förutsättning att detta förslag vunne riksdagens bifall — att 20 § i riksbankslagen måtte avfattas på sätt ovan sagts.

Såsom framgår härav hava fullmäktige utgått från, att riksdagen skulle fatta beslut om ändring av 20 § riksbankslagen först sedan riksdagen tagit ståndpunkt till frågan om ändring av § 10 i bankoreglementet. Då emellertid sakligt sett erinran icke torde kunna göras mot en motsatt ordning för riksdagens beslut, för vilken praktiska skäl i detta fall tala, har utskottet funnit sig böra till prövning upptaga förslaget om upphävandet av maximibeloppet för den utländska krediten i anslutning till ovanberörda ändringsförslag beträffande riksbankslagen.

Kungl. Maj:ts förslag till ändring av 13 § lagen den 12 maj 1897 för Sveriges riksbank avser att möjliggöra för riksbanken att verkställa utlåning mot panträtt, som stiftats genom överlåtelse av upplagspantbevis eller upplagsbevis i enlighet med reglerna i ett av Kungl. Maj:t för innevarande års riksdag framlagt förslag till lag om upplagshus och upplagsbevis. Under erinran att detta lagförslag numera i huvudsak antagits av riksdagen, får utskottet tillstyrka den föreslagna ändringen i ovanberörda lagrum.

I anslutning till Kungl. Maj:ts nyssnämnda lagförslag hava fullmäktige föreslagit sådan ändring av 15 § riksbankslagen, att lån hos riksbanken må beviljas fullmäktig eller styrelseledamot vid riksbankens avdelningskontor ävensom suppleant för fullmäktig eller styrelseledamot endast mot säkerhet av statens, allmänna hypoteksbankens och konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer. Detta förslag har utskottet funnit väl motiverat, varför utskottet förordar detsamma.

Vad slutligen angår fullmäktiges förslag, att den nu stadgade begränsningen till 20 miljoner kronor av beloppet för riksbankens utländska kredit skulle bort-

Utskottet.

tagas, har utskottet på av fullmäktige anförda skäl funnit sig böra biträda detsamma. Utskottet tillstyrker den av fullmäktige i anslutning till nämnda förslag förordade lydelsen av 20 § riksbankslagen.

De ändringar i riksbankslagen, som sålunda tillstyrkts, synas lämpligen böra sammanföras i en lag. Denna torde böra träda i kraft dagen efter den, då densamma enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i svensk författningssamling; dock att den nya lydelsen av 13 § torde böra erhålla tillämpning först från och med den 1 januari 1932, då lagen om upplagshus och upplagsbevis träder i kraft. Utskottet framställer i det följande förslag i nu angivna hänseenden.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 68 och fullmäktiges i riksbanken omförmälda framställningar, må — med förklarande, att Kungl. Maj:ts i nämnda proposition framlagda lagförslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas — för sin del antaga följande

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 13, 15 och 20 §§ lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank.

Häri genom förordnas, att 13, 15 och 20 §§ lagen den 12 maj 1897 för Sveriges riksbank, vilket förstnämnda lagrum senast ändrats genom lag den 28 februari 1930 (nr 35), skola i nedan intagna delar hava följande ändrade lydelse:

13 §.

Riksbanken äger att driva utlåningsrörelse medelst:

a) diskontering — — — — — växlar;

b) utlåning — — — — — förbindelse;

c) utlåning mot förbindelse till återbetalning å bestämd tid av högst sex månader i förening med panträtt, som stiftats genom överlåtelse av upplagspantbevis eller upplagsbevis, varom stadgas i lagen om upplagshus och upplagsbevis, eller upplåtits i varor liggande å allmän våg eller satta i förvar hos tredje man, vilken förbundit sig att hålla dem eller deras värde riksbanken tillhanda, för så vitt den, som utfärdat beviset eller åtagit sig förbindelsen, prövas därför vederhäftig;

d) beviljande — — — — — kassakreditiv.

Från — — — — — sägs.

15 §.

Åt fullmäktig i riksbanken eller ledamot av styrelse vid avdelningskontor må lån och kassakreditiv beviljas endast mot säkerhet av statens, allmänna hypoteksbankens eller konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer.

Lån — — — — — diskonteras.

Vad i denna paragraf stadgas om fullmäktig eller styrelseledamot gäller ock suppleant för fullmäktig eller styrelseledamot.

20 §.

Riksbanken må, när sådant av fullmäktige prövas erforderligt, begagna utländsk kredit.

Därjämte — — — — — räntegottgörelse.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, utom i vad den avser ändring i 13 §, i vilken del lagen träder i kraft den 1 januari 1932.

Stockholm den 5 maj 1931.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Johansson* i Östersund, *Ström* i Lidköping, *Johansson* i Friggeråker, *Stendahl, Berling, Lindmark** och *Bengtsson**;

från andra kammaren: herrar *Winkler, Svensson* i Betingetorp*, *Lovén, Ryberg, Carlsson* i Solberga*, *Höglund* i Göteborg*, *Törnkvist* i Bjuv och *Johansson* i Edsbyn.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.